

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra Praktické teologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Organizace systému finančního poradenství proti dluhové pasti

Vedoucí práce: Ing. Jaroslav Šetek, Ph.D.

Autor práce: Lubomír Hannig

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: prezenční

Ročník: 3.

2012

Prohlašuji, že svojí bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz. provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na obhajování plagiátů.

Datum,

.....

Mé poděkování patří mému vedoucímu práce panu Ing. Jaroslavu Šetkovi, Ph.D. za snahu a vstřícný přístup. Dále chci moc poděkovat paní Mgr.Haně Běťákové za korekturu textu a péči při ní. A v neposlední řadě všem mým spolubydlícím Václavu Běťákov, Markétě Kaňokové a Radku Kučmerčíkovi za morální podporu. A také Bc. Tomáši Hubovi za poskytnutí rád při práci. Také Bc. Lubošovi Šimákovi za vhodné a podnětné rady. Panu Mgr.Ladislavovi Němečkovi za ochotu a pomoc. Všem z Občanské poradny při Jihočeské rozvojové o.p.s. Panu Tomáši Věbrovi za cené rady. A nakonec všem, které jsem zde nejmenoval, a třeba jen v myšlenkách mě podporovali.

Obsah

Úvod.....	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Vymezení základních pojmů	8
2. Oddlužení a jeho problematika	11
2.1 Co musí dlužník před tím, než dojde k oddlužení, udělat?	11
2.2 Průběh oddlužení	12
2.2.1 Řešení úpadku oddlužením	13
2.2.2 Oddlužení ve formě splátkového kalendáře.....	16
2.2.3 Zpeněžení majetku	16
2.2.4 Řešení úpadku konkurzem	17
2.2.5 Řešení úpadku reorganizací	18
2.2.5 Jak je řešeno společné jmění manželů	19
3. Zákony zabývající se dluhovou problematikou	20
3.1 Zákon 182/ 2006 Sb. O úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).....	20
3.1.1 Insolvenční soud a jeho postup	23
3.1.2 Moratorium.....	25
4. Služby určené lidem ohroženým zadlužením	26
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	30
5. Popis organizací poskytujících proti dluhové poradenství	30
5.1 Občanská poradna při Jihočeské rozvojové o.p.s.....	30
5.1.1 Exekuční minimum Občanské poradny při Jihočeské rozvojové o.p.s.....	33
5.2 Občanské sdružení Strop	36

5.3 Rady při oddlužování.....	37
Závěr.....	40
Seznam literatury.....	43
Seznam příloh:.....	45
Splátkový kalendář.....	48
Abstrakt.....	49
Abstract.....	50

Úvod

Vznik peněz jako platidla a prostředku obživy sebou vždy nesl jak své klady, tak také zápory. Těmi klady může být to, že člověk má finanční prostředky na obživu a na solidní existenci a těmi problémy například závist, mamon (nadměrné shromažďování peněz), jak to zmiňuje například J. B. Molière ve svém Lakomci. A dokonce docházelo a bohužel dochází k pochybným obchodům, vraždám a častým válkám pro peníze. A tak se v podstatě peníze dostaly do dnešní podoby. V dnešní době ovšem vzniká nový, a podle mě mnohem závažnější problém. A tím je zvětšování sociálních nepoměrů mezi bohatými a chudými a přesycenost peněžního trhu mnohými, často nelukrativními až prodělečnými půjčkami typu Provident, Home Credit a reklam, které na tyto půjčky občany lákají. To by nebylo samo o sobě až takovým problémem, ovšem lidem chybí v dnešní době znalosti této problematiky. Mnoho lidí si například říká: „Když mi to tak tvrdí, tak to bude asi pravda! V televizi, by mi přece nelhali.“ Ovšem realita je jiná. Lidé často nevědí, nebo ani nechtějí z vlastní neiniciativy, nebo nevědomí vědět, jak se mají bránit, co mají dělat. Málo si jich umí spočítat výši splátek, nebo vůbec netuší, že existují poradny v téměř každém kraji, které mají povinnost lidem bezplatně, nebo za menší obnos než u právníka, poradit. A tak se „uvrtávají“ do dluhů a půjček, s věřiteli nekomunikují, protože mají strach. „Je to přece úřední osoba,“ říkají si často. Ovšem již si neuvědomí, že jde také pouze o člověka, který má stejné potřeby jako já, například. Pak mají exekuce na majetek a obrovské dluhy. Dalším problémem je, a tím bych možná chtěl spíš apelovat na všechny, aby se s tím snažili něco udělat, megalomanská výše splátek. Například z 1 800 korun vám může narůst dluh až na 30 000Kč i více! Není stanovená horní ani procentuální výše splátky. A také se domnívám, že oddlužování a jeho poradenství je oblast, která je v sociální práci ještě v počátečním stádiu, ale již se rozvíjí.

Tyto důvody mě přiměly k psaní práce s názvem „Organizace systému finančního poradenství proti dluhové pasti“. Jak název napovídá jedná se především o způsoby oddlužení a dluhovou problematiku. Mým cílem je zaměřit se na možnosti oddlužení a v sociální oblasti na organizace, které se touto problematikou zabývají. V rámci toho jsem absolvoval praxi v Občanské poradně při Jihočeské rozvojové o.p.s. v Českých Budějovicích, která se mimo jiné (má širokou škálu cílových skupin) cíleně zaměřuje také na oddlužování a poradenství.

Nyní se zmíním o členění jednotlivých kapitol. První kapitola se zaměřuje na vymezení základních pojmů, aby čtenář lépe pochopil používané termíny, jakými jsou – dlužník, splátkový kalendář, oddlužení, insolvenční správce, insolvenční soud a další. Další kapitola je věnována oddlužení a jeho problematice. Jsou zde popsány jednotlivé způsoby oddlužení splátkovým kalendářem, vyhlášením osobního bankrotu, reorganizací a konkurzem. V úvodu této kapitoly zmiňuji, co všechno, by měl mít dlužník s sebou, pokud chce být v rámci poradny oddlužen. Třetí kapitola se věnuje legislativě zaměřené na oddlužení. Stěžejní je zde zákon 182/2006 Sb. „ O úpadku a způsobech jeho řešení, nazvaný také Insolvenčním zákonem.“

Poslední kapitola je směřována na služby určené lidem s dluhovou problematikou, a to především z pohledu sociální práce. Tady jsem vycházel především z Oldřicha Matouška a z jeho oblasti teorie.

Prakticky pak ze znalostí, které jsem získal v občanské poradně, protože se domnívám, že právě oddlužování formou poradenství, například v Občanských poradnách, by mohlo být cestou proti dluhového poradenství v sociální práci. Praktická část je věnována popisu Občanské poradny při Jihočeské rozvojové o.p.s. a průběhu jejího poradenství a prezentaci této poradny tak, jak jsem to zachytil při praxi. Pocházím z Valašska, proto jsem považoval za důležité se zmínit také o činnosti Občanského sdružení STROP se sídlem ve Zlíně. Doufám, že vám moje práce bude alespoň částečným přínosem ve vaší situaci.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Vymezení základních pojmů

Úpadek - je stav dlužníka, tímto dlužníkem může být fyzická i právnická osoba, která není schopna plnit peněžní závazky.¹

Rozhodnutí o úpadku – Rozhodnutí insolventního soudu, který na základě právního rozhodnutí určuje, zda je dlužník v úpadku.²

Rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovu úpadku. Toto rozhodnutí následuje po rozhodnutí o úpadku nebo s ním často bývá spjato. A rozhoduje se zde o tom, jak bude řešen již stanovený úpadek dlužníka. V podstatě může být řešen třemi způsoby. Jde – li o oddlužení - povolením oddlužení. Jde-li o konkurs - rozhodnutím o prohlášení konkurzu na majetek dlužníka a jde-li o reorganizaci - rozhodnutím o povolení reorganizace.³

Insolventní návrh – je podání k insolventnímu soudu, které může učinit jak dlužník, tak i věřitelé, a na jehož základě je zahájeno insolventní řízení.⁴

Stav hrozícího úpadku – je situace, kdy je podle zákona možné podat insolvenční návrh. A jedná se o situaci, kdy se zřetelem na všechny okolnosti vyvstává podezření, že dlužník nebude schopen uspokojit své závazky. V tomto případě ovšem může podat návrh k soudu pouze dlužník sám, ne věřitelé.⁵

Insolventní řízení – je soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkův hrozící nebo reálný úpadek a způsob jeho řešení.⁶

Insolvenční soud – je podle § 2. písm. b) insolventního zákona soud, před nímž probíhá insolvenční řízení. Jedná se podle § 9. odst. 2 písmene s) zákona číslo 99/1963 Sb. Občanského soudního řádu o soud krajský.⁷

¹ srov. OBČANSKÁ PORADNA, JIŽNÍ MĚSTO, O..S. *Spotřebitelské úvěry a neschopnost splácet dluhy: vybrané otázky*, s. 68.

² srov. tamtéž, s. 68.

³ srov. tamtéž, s. 69.

⁴ srov. tamtéž, s. 68.

⁵ srov. tamtéž, s. 68.

⁶ srov. tamtéž, s. 68.

⁷ srov. tamtéž, s. 68.

Věřitel – je účastníkem závazkového právního vztahu, který může po druhé osobě závazku (dlužníkovi) požadovat plnění a následné uspokojení pohledávky smluvené mezi věřitelem a dlužníkem.⁸

Dlužník – fyzická nebo právnická osoba, které vzhledem k závazkovému právu vznikla povinnost plnit a splnit svůj závazek vůči věřiteli.⁹

Insolvenční správce – je procesním subjektem, který vystupuje v rámci insolventního řízení, podílí se na organizaci celého procesu a odpovídá insolventnímu soudu a věřitelům, někdy na něj přechází dispoziční práva.¹⁰

Rozhodnutí o řešení způsobu dlužníkově úpadku – následuje, nebo je spojeno s rozhodnutím o dlužníkově úpadku. Stanovuje způsob, jakým bude řešen dlužníkův úpadek.¹¹

Reorganizace – je nelikvidační způsob řešení dlužníkově úpadku, týká se pouze dlužníka podnikatele. Rozumí se jí postupné upokojování pohledávek věřitelů za podmínek zachování podniku a kontroly splácení pohledávek věřiteli. Reorganizace musí být také schválena insolvenčním soudem.¹²

Konkurs je jedním ze základních způsobů řešení dlužníkově úpadku. V podstatě se jedná o situaci, kdy na jedné straně se shromáždí majetek dlužníka, a na druhé straně se následně zaměří na dlužníkovy pohledávky. Následně je majetek dlužníka insolvenčním správcem za dozoru insolvenčního soudu a věřitelů zpeněžen a rozdělen mezi jednotlivé věřitele.¹³

Splátkový kalendář je formou oddlužení fyzické osoby, kde se zavazují podle § 407 Obchodního zákoníku věřitel a dlužník k plnění určitých závazků. Dlužník se zavazuje, že bude své dluhy řádně a v jistých předem stanovených splátkách uhrazovat a věřitel, že v případě pomstivého plnění splátek dlužníkem nebude požadovat po dlužníkovi úroky nad rámec splátek.¹⁴

⁸ srov. OBČANSKÁ PORADNA, JIŽNÍ MĚSTO, O..S. *Spotřebitelské úvěry a neschopnost splácet dluhy: vybrané otázky*, s. 68.

⁹ srov. tamtéž, s. 68.

¹⁰ srov. tamtéž, s. 68.

¹¹ srov. tamtéž, s. 68.

¹² srov. tamtéž, s. 68..

¹³ srov. tamtéž, s. 68-9.

¹⁴ srov. NAŠE PENÍZE.CZ. Uznání závazku a splátkový kalendář – vzor, [online]. [cit. dne 18.3.12]. Dostupný na www.nasepenize.cz/uznani-zavazku-a-splatkovy-kalendar-vzor-6727.

Zajištěným věřitelem se rozumí takový věřitel, jehož pohledávka je zajištěna například zástavním právem nemovitosti dlužníka.¹⁵

Moratorium je v podstatě umoření dluhu jeho splacením ještě před vznikem insolvenčního řízení, je tak dlužníkovi umožněno, aby se s věřiteli vyrovnal předem. V tomto období, není možné vydat u dlužníka rozhodnutí o úpadku.¹⁶

¹⁵ srov. OBČANSKÁ PORADNA, JIŽNÍ MĚSTO, O..S. *Spotřebitelské úvěry a neschopnost splácet dluhy: vybrané otázky* s. 68.

¹⁶ srov. INSOLVENČNÍ ZÁKON. Moratorium. Občanská poradna. Občanská poradna. [online]. [cit. dne 28.3.12]. Dostupný na [www. http://insolvenčni-zakon.justice.cz/obecne-informace/dluznik/moratorium.html](http://insolvenčni-zakon.justice.cz/obecne-informace/dluznik/moratorium.html).

2. Oddlužení a jeho problematika

2.1 Co musí dlužník před tím, než dojde k oddlužení, udělat?

Dlužník pro sebe může udělat několik věcí, než vůbec navštíví poradnu, která se zabývá oddlužováním. Je důležité, aby si klient udělal v závazcích pořádek. Provedl sepsání toho, kolik si půjčil, kde, kolik splatil a kolik v současnosti opravdu dluží. Následně, aby si stanovil, co je pro něj důležité. Mezi tyto povinnosti patří například placení nájmu, elektřiny, vody a jiné platby.

A následně na ty ostatní výdaje. Pokud člověk nemá práci, je důležité, aby ji velmi rychle hledal! Snažil se na něčem ušetřit – vysoké výdaje za telefon, rozpočet na jídlo, zbytečné utrácení.¹⁷

Klient/ka také musí splnit následující podmínky:

- Osoba nesmí podnikat!
- Každý z klientů musí dodat aktuální kopie smluv věřitelů s nejnovějším datem (měly by být všechny, aby mohla být zjištěna celková dlužná částka).
- Manželé musí podat návrh na oddlužení každý zvlášť.
- Klient je vyzván k tomu, jestli s věřiteli již komunikoval. Pokud ne, je vyzván, aby tak neprodleně učinil a stanovil si splátkový kalendář. Ten se stanovuje výpočtem. Kde klient dluží nejvíce, platí největší splátku a kde nejméně, nejmenší.

Co by si měl klient předtím, než dojde k oddlužení obstarat:¹⁸

1. Smlouvy s věřiteli – pokud je klient nemá, musí napsat věřiteli dopis a zažádat o kopie.
2. Poslední korespondenci s věřiteli – upomínky, soudní rozhodnutí.
3. Doklady o příjmech za poslední tři roky – pracovní smlouvy, dohody o provedení práce, mzdové listy, potvrzení o výplatě podpory na úřadu práce, rozhodnutí o výplatě důchodu.
4. Výpis z rejstříku trestů – nesmí být při podání návrhu starší tří měsíců.

¹⁷ srov. OBČANSKÁ PORADNA. *Spotřebitelské úvěry a neschopnost splácet dluhy: Vybrané otázky*. s. 4.

¹⁸ srov. OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ O.P.S. *Praktický průvodce návrhem na povolení oddlužení*, s. 10-11.

5. Rodné listy dětí, které vyživuje. Pokud jeho dítě je plnoleté a studuje i potvrzení o studiu.
6. Znalecké posudky k nemovitostem a zajištěnému majetku.
7. V případě nedostatečného příjmu je možné si obstarat darovací smlouvu pro oddlužení.

Co je potřeba vypracovat:¹⁹

1. Seznam věřitelů.
2. Seznam závazků.
3. Seznam majetku.
4. Čestné prohlášení o maximální možné záloze na insolvenční řízení.
5. Čestné prohlášení o úplnosti a správnosti návrhu na povolení oddlužení.

2.2 Průběh oddlužení

Institut oddlužení byl vytvořen jako reakce na stále narůstající problém zadluženosti fyzických osob (nepodnikatelů), který se v české společnosti objevil spolu s rozvojem tržního hospodářství.²⁰

O počátku oddlužení rozhoduje insolvenční řízení. Lze jej zahájit pouze na návrh dlužníka nebo věřitele. Předpokladem pro podání návrhu je splnění znaků úpadku na straně dlužníka. „*Tato situace je zákonem vymezena jako stav, kdy dlužník má minimálně dva nebo více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů a tyto závazky není schopen plnit.*“²¹

Základním smyslem systému oddlužování je motivovat dlužníka k plnění svých povinností souvisejících s peněžními pohledávkami.²²

První a nejjednodušší možností plnění peněžních závazků je prodej majetku, který dlužník vlastní, většinou nemovitého majetku.²³

Další z možností, kterou dlužník může pro oddlužení udělat, je vyjednat si s věřiteli splátkový kalendář. Vyšší splátek je zapotřebí si reálně stanovit podle částky, kterou je dlužník opravdu schopen splácet a tuto částku spravedlivě rozdělit mezi jednotlivé

¹⁹ srov. OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ O.P.S. *Praktický průvodce návrhem na povolení oddlužení*, s. 12-13.

²⁰ srov. OBČANSKÁ PORADNA, JIŽNÍ MĚSTO, O..S. *Spotřebitelské úvěry a neschopnost splácet dluhy: Vybrané otázky*, s. 64.

²¹ tamtéž, s. 70.

²² srov. tamtéž, s. 65.

²³ srov. tamtéž, s. 72.

věřitele.²⁴

Před vyhlášením insolventního řízení je nutné rozhodnout o úpadku dlužníka a jeho řešení. V případě, že insolvenční soud rozhodne o úpadku, či hrozícím úpadku dlužníka, zveřejní toto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku, a tak přechází právo disponovat (zacházet) s majetkem na insolventního správce. Soud musí v tomto případě u dlužníka rozhodnout o úpadku do 15 dní. V případě návrhu věřitele soud rozhodne o úpadku dlužníka bez zbytečného odkladu.²⁵

Jinou možností je vyhlášení osobního bankrotu (insolvence). Tu je možné vyhlásit pouze tehdy, jestli je klient schopen do 5 let splatit alespoň 30% z dlužné částky.²⁶ V případě splnění veškerých podmínek, nabízí insolvenční soud dlužníkovi možnost zažádat o prominutí pohledávek zahrnutých do oddlužení.²⁷

Dalším krokem v případě rozhodnutí o dlužníkově úpadku je rozhodnutí soudu o způsobu řešení dlužníkového úpadku. Ten může být řešen třemi způsoby:²⁸

1. konkurzem – rozhodnutím o prohlášení konkurzu na majetek dlužníka.
2. reorganizací – rozhodnutím o povolení reorganizace.
3. oddlužením – rozhodnutím o povolení oddlužení.

A oddlužení poté může být řešeno:²⁹

1. prodejem majetku
2. stanovením splátkového kalendáře

2.2.1 Řešení úpadku oddlužením

Oddlužení je přípustné pro osobu, která není podnikatelem, dlužník také nesmí mít žádné dluhy z podnikání. Pokud provozuje momentálně živnost, musí být živnost minimálně pozastavena. Za dluhy z podnikání považuje soud také dluhy, které dlužník převzal z podnikání jiné osoby. Překážkou řešení úpadku oddlužením může být, že dlužník byl v posledních 5 letech trestán za majetkovou trestnou činnost, anebo byl v posledních 5 letech již oddlužen. Je na dlužníkovi, jestli v povolení oddlužení prokáže poctivý záměr dluh splácet patřičnou argumentací. Při řešení úpadku oddlužením je také důležité a posuzuje se, zda dlužník během následujících 5 let je

²⁴ srov. OBČANSKÁ PORADNA, JIŽNÍ MĚSTO, O.S. *Spotřebitelské úvěry a neschopnost splácet dluhy: Vybrané otázky*, s. 4.

²⁵ srov. tamtéž, s. 71.

²⁶ srov. ČASTULÍKOVÁ, M. Přednáška. 26.10. 2011.

²⁷ srov. tamtéž, s. 72.

²⁸ srov. tamtéž, s. 72.

²⁹ srov. tamtéž, s. 72.

schopen věřitelům uspokojit alespoň 30% jeho pohledávky. Pokud dlužník na uspokojení svých pohledávek nemá, není vyloučeno, aby mu v uspokojení jeho pohledávek pomáhala jiná, třetí osoba, která se zaváže, že mu pomůže měsíčně s uspokojováním jeho pohledávky. Pohledávka se pak při oddlužení uspokojí prodejem dlužníkovy majetku, anebo se klient zaváže, že bude splátkovým kalendářem splácet věřiteli určitou část svého dluhu. Tato celková částka přesahuje dlužníkuv zabavený majetek.³⁰

Dlužník sám může navrhnout, aby jeho úpadek byl řešen oddlužením. Musí tak ale učinit nejpozději do 30 dnů od doby, kdy byl dlužníkovi zaslán věřitelský insolvenční návrh k vyjádření. Pokud tak dlužník neučiní, musí insolvenční soud provést řešení dlužníkovy úpadku konkurzem. Věřitel nemůže a není oprávněn navrhnout způsob dlužníkovy oddlužení. Formulář návrhu na oddlužení je volně dostupný na www.insolvencnizakon.cz. Návrh na oddlužení musí být podán na příslušném formuláři s úředně ověřeným podpisem. Pokud podpis nebude úředně ověřen, nebude soud k návrhu vůbec přihlížet. Pokud bude podán jinou formou, bude ho insolvenční soud považovat za vadný a požádá dlužníka o přepracování. Dlužník musí také k návrhu na povolení oddlužení připojit přílohy. Musí dodat:³¹

- Výpis z obchodního rejstříku, nebo jiný registr.
- Seznam majetku, který slouží k uspokojení pohledávek.
- Seznam závazků, ve kterém se označí veškeré závazky dlužníka vůči věřitelům
- Listiny dokládající dlužníkovy příjmy za poslední tři roky (kopie pracovních poměrů, výpisy z účtů...)
- Výpis z trestního rejstříku nesmí být starší než 3 měsíce.
- Písemný souhlas nezajištěného věřitele s jeho ověřeným podpisem. A s dohodou o plnění nižším než 30% celkové částky.
- Listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává, a listiny, které prokazují tvrzené skutečnosti.
- Listiny, z nichž vyplývá spoludlužnictví osob, které se na oddlužení podílejí.
- Pokud je dlužník při oddlužování zastoupen, musí být přiložena plná moc udělená dlužníkem zmocněnci.

³⁰ srov. MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*, s. 125-128.

³¹ srov. tamtéž, s. 130.

Pokud návrh na povolení oddlužení neobsahuje uvedené náležitosti, vyzve insolvenční soud dlužníka k tomu, aby do 7 dnů návrh na povolení oddlužení přepracoval. Pokud tak neučiní, soud k tomuto návrhu nebude přihlížet a zavede řešení úpadku konkurzem. Dlužník musí zaplatit 50 000 Kč za návrh na povolení oddlužení. Pokud tak neučiní, může soud insolvenční řízení zastavit. Osvobození od tohoto poplatku jsou pouze zaměstnanci, kteří podávají návrh na svého zaměstnavatele. Vyšší soudy ovšem žádají po soudech prvního stupně, aby tuto částku nevymáhal, nebo pouze v minimální výši. Pokud dlužník nemůže tuto částku uhradit, je odvolání povolené a přípustné. Insolvenční soud pak povolí oddlužení, pokud návrh byl podán včas a řádně a pokud je dlužník schopen po dobu pěti let uspokojit alespoň 30% celkové pohledávky. To neplatí v případě, že se s věřitelem dohodl na menším procentuálním plnění závazku. Musí toto usnesení ovšem písemně doložit. Po povolení oddlužení je stanoven insolvenční správce, kterému je dlužník povinen umožnit zjistit rozsah majetkové podstaty. Věřitelé jsou vyzváni k přihlášení svých pohledávek do 30 dnů. Dlužník se může vyjádřit k výši pohledávek tak, že svoje stanovisko vepíše k pohledávkám před svoláním věřitelů, a takzvaným přezkumným jednáním a dále na samotném přezkumném jednání. Na samotném přezkumném jednání jsou podle seznamu stanoveného insolvenčním správcem přezkoumány jednotlivé pohledávky. Pohledávku může popřít jak dlužník, tak věřitel. Jejich popření má stejnou účinnost. Poté je na věřitelích, jak se dohodnou na formě oddlužení. Formu oddlužení si může stanovit dlužník sám tím, že ji zahrne v příslušném formuláři, tím ovšem nejsou věřitelé vázáni. O způsobu oddlužení rozhodují věřitelé přihlášení do insolvenčního řízení a ti, kteří nejsou k dlužníkovi osobou blízkou. O způsobu oddlužení se pak rozhoduje hlasováním. Pro musí být nadpoloviční většina přihlášených věřitelů. Věřitelé nemohou zabránit oddlužení dlužníka. Pokud se oni sami nerozhodnou o způsobu řešení oddlužení, rozhodne insolvenční soud. Věřitelé ale mohou zpochybnit dlužníkův dobrý záměr splácet dluhy. Například tím, že prokáží, že se dlužník pořád nově zadlužuje. Pokud se to prokáže, může soud oddlužení zrušit a dlužníkův úpadek řešit konkurzem.³²

³² srov. MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický, s. 129-134.*

2.2.2 Oddlužení ve formě splátkového kalendáře

Při oddlužení formou splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let splácet svým věřitelům částku stanovenou insolvenčním soudem pod dohledem insolvenčního správce. Podle oddlužení splátkovým kalendářem musí dlužník platit svým nezajištěným věřitelům určitou část svého platu. Soud také označí příjmy, ze kterých by měl dlužník uhradit svou první splátku. Označí nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění dlužníka bude nižší než 30% jejich pohledávky a stanoví nejnižší hodnotu splátky, na které se tyto věřitelé s dlužníkem dohodli. Prikáže plátcům mzdy dlužníka, aby srážel uvedenou částku z dlužníkovy platy a tuto částku, nebo částky zasílal dlužníkům zaměstnavatel insolvenčnímu správci.

Dlužník má při splácení dluhů pomocí splátkového kalendáře několik povinností. Mít zaměstnání a pokud zaměstnání nemá, musí o jeho získání usilovat. Hodnoty získané děděním a darem zpeněžit a zaplatit jimi pohledávky nad rámec splátkového kalendáře. Bez zbytečného odkladu oznámit insolvenčnímu soudu změnu zaměstnání a bydliště. Vždy k 15. lednu a 15. červenci předložit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelům přehled příjmů za uplynulých 6 kalendářních měsíců. Nezatajovat žádný ze svých příjmů a na požádání insolvenčního soudu, správce a věřitelů předložit k nahlédnutí všechna svá daňová priznání za období trvání oddlužení. Neposkytovat nikomu z věřitelů žádné zvláštní výhody.

Dlužník také by na sebe neměl brát závazky, které by nemohl splnit. Pokud nastanou některé významné okolnosti v dlužníkově situaci (například pohledávka jednoho z věřitelů bude zcela uspokojena) může insolvenční soud i bez návrhu rozhodnout o změně splátkového kalendáře dlužníka. Pokud dlužník ztratí během splácení formou splátkového kalendáře práci, je nucen si opatřit novou, například i méně kvalifikovanou práci. Pokud jde o stav dlouhodobé nemoci, může si dlužník obstarat příjem například z invalidního důchodu, nebo požádat o plnění třetí osobou.³³

2.2.3 Zpeněžení majetku

Jiná forma je zpeněžení majetkové podstaty nabyté dlužníkem před oddlužením. Do tohoto majetku spadá také majetek manželky, či manžela nabytý před započítáním

³³ srov. MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávníky*, s. 135-138.

oddlužení. Majetek nabytý po oddlužení se do majetku k oddlužení nezapočítává.³⁴ Ne vždy je ovšem oddlužení vhodnou formou řešení dlužníkovy úpadku. Obzvláště tehdy, pokud se například u dlužníka objevil nepomstivý záměr (dělal si v době oddlužení další dluhy) hrozí dlužníkovi, že soud mu kromě úhrady dlužné částky naučtuje, a to může učinit i opakovaně, odměnu insolvenčnímu správci. Ta může dosáhnout výše až 50 tisíc korun.³⁵

2.2.4 Řešení úpadku konkurzem

Tento způsob řešení úpadku dlužníka spočívá v tom, že dlužník přichází zcela o možnost disponovat se svým majetkem, jeho majetek je zpeněžen a z výtěžku jsou uspokojeni věřitelé. Mezi majetek, kterým mohou být věřitelé uspokojeni patří například důchod, invalidní důchod, státní sociální podpora, nemovitosti. Pokud nejsou dlužníkovi pohledávky splaceny mohou dále věřitelé po dlužníkovi splacení vyžadovat. Lhůta na promlčení je zde až 10 let. Takže dlužník musí své pohledávky vůči věřitelům splatit a v tomto ohledu je vůči němu zákon nepříznivý.

Co se týká podnikání, fyzická ani právnická osoba by neměla po dobu 3 let podnikat z důvodu, že nemá dostatečný majetek k uspokojení věřitelů, pokud by se znovu zadlužila. Pokud ovšem na živnostenském úřadě prokáže, že tu možnost má, živnostenský úřad může dané rozhodnutí zrušit. S majetkem disponuje, po prohlášení konkurzu na majetek dlužníka, insolvenční správce. Kdyby dlužník v den prohlášení konkurzu disponoval majetkem, má se za to, že tak činil po prohlášení konkurzu. Pokud by odmítl dědictví, nebo obdržel dar bez souhlasu insolvenčního správce, je toto rozhodnutí zajištěno absolutní neplatností. Dlužník je povinen umožnit a dát k nahlédnutí veškerý svůj majetek insolvenčnímu správci. Pokud tak neučiní, musí písemně uvést důvody. Insolvenční správce dále po povolení soudu může provést prohlídku sídla, skříňek a veškerých míst, kde by mohl dlužník mít majetek. Může si k tomu přizvat příslušnou oprávněnou osobu (policii). Insolvenční správce před tím, než insolvenčnímu soudu předloží dlužníkův seznam pohledávek, umožní dlužníkovi vyjádřit se k jednotlivým pohledávkám a říci své stanovisko. Na vyjádření má dlužník právo, není to jeho povinnost.³⁶

³⁴ srov. HUBÁLEK, M. KŘÍSTEK, A; ZAMBOJ, L. a kol. *Manuál pro sociální pracovníky v oblasti insolvence*, s. 53.

³⁵ srov. tamtéž, s. 54.

³⁶ srov. MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnické*, s. 111-113.

Majetkovou podstatu při řešení úpadku konkurzem tvoří zejména peněžní prostředky, věci movité a nemovité, podnik, soubor věcí a věci hromadné, vkladní knížky, vkladní listy a jiné formy vkladů, dlužníkovy peněžité i nepeněžité pohledávky, dlužníková mzda nebo plat, dlužníková nemocenská, pomoc v mateřství, důchody, stipendia.³⁷

2.2.5 Řešení úpadku reorganizací

Řešit úpadek reorganizací je možné u dlužníka, který je podnikatelem. A to se dvěma předpoklady, kdy musí být splněn alespoň jeden z nich. První podmínkou je, že obrat podnikatele před insolvenčním návrhem dosáhl alespoň částky 100 milionů korun, nebo zaměstnává -li dlužník alespoň 100 zaměstnanců v pracovním poměru. Reorganizace není přípustná pro podnikatele v likvidaci, obchodníka s cennými papíry, nebo osobu oprávněnou podnikat na komoditní burze. Návrh na reorganizaci může podat jak dlužník, tak věřitel. Pokud podá návrh na reorganizaci věřitel, musí s ním souhlasit celá komora věřitelů na schůzi. Návrh na povolení reorganizace je možné podat nejpozději do 10 dnů před schůzí věřitelů. Opožděné návrhy insolvenční soud nebere v úvahu. Návrh na řešení úpadku reorganizací může být přijat i u drobného podnikatele, a to za předpokladu, že předloží s insolvenčním návrhem soudu do 15 dnů svůj reorganizační plán, který bude přijat alespoň polovinou zajištěných a polovinou nezajištěných věřitelů. Sepsání návrhu reorganizace je velmi složitou a kvalifikovanou prací. Pokud by se někdo rozhodl řešit svou situaci reorganizací, je na místě ho upozornit, aby si obstaral odbornou pomoc.³⁸

Jestliže dlužník splní své povinnosti a oddlužení je provedeno, vezme soud jeho konání na vědomí rozhodnutím o ukončení insolvenčního řízení. Insolvenční soud může dlužníka od pohledávek věřitelů osvobodit po slyšení insolvenčního správce a na návrh dlužníka. To i v případě, že částka, kterou dlužník věřitele uspokojil, je nižší než 30%, ale pouze v případě, že dlužník prokáže, že tyto okolnosti nenastaly jeho vinou a že částka, kterou dlužníkům poskytl pro uspokojení pohledávek, není nižší než při řešení úpadku konkurzem. To podle mého názoru znamená, že dlužník musí za jakýchkoli okolností splatit částky, které přislíbí věřitelům v plné výši.³⁹

³⁷ srov. MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*, s. 114,

³⁸ srov. tamtéž, s. 151-152.

³⁹ srov. HUBÁLEK, M. KŘÍSTEK, A; A KOL. *Manuál pro sociální pracovníky v oblasti insolvence*, s. 54-55.

2.2.5 Jak je řešeno společné jmění manželů

Insolvenční zákon nezná oddlužení manželů, ovšem z právní praxe vyplývá, že oddlužení manželů zde muselo být zavedeno. Není nutné, aby každý z manželů splatil během 5 let svým věřitelům alespoň 30% své pohledávky, ale je možné, aby například jeden z nich splatil 30% a další naopak nic. Ovšem návrh na oddlužení nezohledňuje manželský svazek, tudíž musí každý podat návrh oddlužení zvlášť. Je ale dobré, aby jeden o druhém věděl. Pokud dojde k oddlužení, je manželům stanoven jeden insolvenční správce a jejich pohledávka je sloučena a poté jsou oba společně oddluženi a osvobozeni od pohledávek. Pokud podá návrh na oddlužení pouze jeden z manželů, a druhý se na splátkovém kalendáři podílí nebo nepodílí (ale podle zákona se podílet musí) je to bráno, jako by dluh spláceli oba společně.⁴⁰

⁴⁰srov. MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický, s. 146-148.*

3. Zákony zabývající se dluhovou problematikou

3.1 Zákon 182/ 2006 Sb. O úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Soud stanoví některý ze způsobů řešení, kterým dojde k úpravě majetkových poměrů osob, které byly dotčeny dlužníkem a to tak, aby došlo k poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů.⁴¹ § 3 se zaměřuje na úpadek dlužníka. Dlužník je podle tohoto zákona v úpadku, když má více věřitelů, peněžité závazky 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen splácet.⁴² Dlužník je také v úpadku tehdy, je-li předlužen. Jedná se o situaci, kdy má dlužník více věřitelů a jeho pohledávky u věřitelů převyšují jeho majetek.⁴³

Úpadek lze řešit následujícími způsoby:⁴⁴

- Oddlužením,
- Konkurzem,
- reorganizací.

Zásady, kterými se řídí insolvenční řízení (řízení o úpadku):⁴⁵

1. V insolvenčním řízení nesmí být nikdo z účastníků nespravedlivě poškozen, nebo zvýhodněn.
2. Věřitelé, kteří mají podobné postavení, mají v insolvenčním řízení stejné možnosti.
3. Práva nabytá věřitelem nelze omezit insolvenčním správcem ani soudcem.
4. Věřitelé jsou povinni neuspokojovat své pohledávky mimo soudní řízení.

Insolvenční řízení nelze vést proti státu, České národní bance, veřejné vysoké škole, finanční instituci, zdravotní pojišťovně, politické straně či hnutí.⁴⁶

Mezi subjekty, které se podílejí na insolvenčním řízení patří:

insolvenční soud,
insolvenční správce,
dlužník,

⁴¹ srov. Zákon 182/2006 Sb., O úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů, Platný k. 1. 1. 2008. § 1.

⁴² srov. tamtéž, § 3.

⁴³ srov. tamtéž, § 3 odstavec 3.

⁴⁴ srov. tamtéž, § 4. odstavec 1.

⁴⁵ srov. tamtéž, § 5.

⁴⁶ srov. tamtéž, § 6 odst. 1 a 2.

věřitelé, kteří vůči němu uplatňují svá práva,
státní zastupitelství,
likvidátor dlužníka.

Insolvenční soud v rámci své činnosti vykonává dohlížecí činnost. To znamená, že dohlíží na průběh a činnost ostatních orgánů v rámci insolvenčního řízení. Insolvenční soud je také v rámci soudního řízení oprávněn nahlížet na výkon a jednání insolvenčního správce, v některých případech si může vyžádat stanovisko věřitelů. V insolvenčním řízení v prvním stupni rozhoduje o sporech samosoudce.

Dále se může na insolvenčním soudním řízení podílet asistent insolventního soudu, ten je pověřen soudcem tohoto soudu.⁴⁷

Dalším účastníkem soudního řízení je podle §21 insolvenční správce. Ten je vybrán ze seznamu insolvenčních správců, který vede ministerstvo spravedlnosti. Insolvenční správce může být ze soudního řízení vyloučen v případě, že je zde důvod k podjatosti. Pokud se tuto skutečnost insolvenční správce dozví, je povinen ji oznámit.⁴⁸

§ 26 proti ustanovení insolventního správce je přípustné, ale namítat se dá pouze, že je podjatý nebo nesplňuje podmínky pro své ustanovení.⁴⁹ Insolvenční správce může být ustanoven nejpozději při rozhodnutí o úpadku. Insolvenční soud může také ustanovit předběžného insolvenčního správce. Předběžný insolvenční správce, pak vykonává povinnosti, které mu stanovil insolvenční soud.⁵⁰ Soud může také insolvenčního správce odvolat z funkce na jeho vlastní návrh nebo návrh věřitelů, aniž by porušil své povinnosti. Učiní tak z pravidla po slyšení věřitele.⁵¹ Insolvenční správce je povinen vyvinout veškeré úsilí, které je možné aby uspokojil zájmy věřitelů. Nejméně jednou za 3. měsíce musí věřitelům a insolvenčnímu soudu předávat písemnou zprávu o průběhu insolvenčního řízení. Musí se také na návrh věřitelů účastnit jejich jednání.⁵² Insolvenční správce odpovídá za škodu, kterou způsobil věřitelům, dlužníkovi, nebo jiným třetím osobám. Je této újmy zproštěn pouze v případě, že prokáže že za žádných okolností a i při maximálním úsilí nemohl škodě zabránit. Insolvenční správce odpovídá také za škodu, kterou by způsobili osoby, které ve svém jednání použil. Insolvenční

⁴⁷ srov. Zákon 182/2006 Sb., O úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů, Platný k. 1. 1. 2008., §11-13.

⁴⁸ srov. tamtéž, § 21.

⁴⁹ srov. tamtéž, §26.

⁵⁰ srov. tamtéž, §27.

⁵¹ srov. tamtéž, §31.

⁵² srov. tamtéž, §36.

správce také odpovídá za majetkovou újmu věřitelů, jeho jednání může být omluveno, pouze v případě, když dokáže že nemohl znát dobře majetkové možnosti věřitelů. Právo na náhradu škody, kterou insolvenční správce způsobil se promlčí za 3. roky, nejpozději však za deset způsobil –li nějaký trestný čin za který byl odsouzen.⁵³ Insolvenční správce má nárok na odměnu a to jednak ze zpeněženého majetku dlužníka a nebo z nákladů na insolvenční řízení, pokud to není možné hradí tyto náklady stát. Insolvenční soud může v průběhu řízení přikázat odměnu insolvenčnímu správci a to i opakovaně. Věřitelé jsou také povinni vyplatit insolvenčnímu správci na základě souhlasu věřitelů a insolvenčního soudu zálohu a to někdy i opakovaně.⁵⁴

Insolvenční správce jedná svým jménem na účet dlužníka a to pokud na něj přešlo právo disponovat s dlužníkovým majetkem. Těmito úkony je především zpeněžování dlužníkovu majetku a právní úkony, vykonávané za dlužníka. Disponováním s dlužníkovým majetkem může insolvenční správce pověřit i svého zaměstnavatele nebo zaměstnavatele dlužníka.⁵⁵

Orgány činné ve veřejné správě jakými jsou katastrální úřady, pošty, telefonní operátoři, správní úřady, notáři, exekutoři jsou povinni spolupracovat s insolvenčním správcem a to způsobem, že bez zbytečného odkladu vydají insolvenčnímu správci listiny, které povedou k soupisu dlužníkovu majetku. Také banky a veškeré ostatní instituce podávají na písemnou žádost soupis dlužníkovu majetku popřípadě jeho transakce peněžních prostředků.⁵⁶

O všech těchto skutečnostech je povinen insolvenční správce zachovávat mlčenlivost, této mlčenlivosti jej může sprostít jen dlužník na vlastní žádost a nebo insolvenční soud.⁵⁷

„Věřitelský výbor vykonává působnost věřitelských orgánů s výjimkou věcí, které patří do působnosti schůze věřitelů nebo které si schůze věřitelů vyhradila.“⁵⁸ Schůzi věřitelů to znamená osob u kterých má dlužník pohledávky svolává a řídí insolvenční soud schůze je svolána z iniciativy na popud insolvenčního správce či insolvenčního soudu, nejpozději do 30. dnů, pokud není stanoven jiný termín. Právo zúčastnit se

⁵³ srov. Zákon 182/2006 Sb., O úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů, Platný k. 1. 1. 2008. §37.

⁵⁴ srov. tamtéž, § 38.

⁵⁵ srov. tamtéž, § 40.

⁵⁶ srov. tamtéž, § 43.

⁵⁷ srov. tamtéž, § 45.

⁵⁸ tamtéž, § 46.

schůze věřitelů má dlužník, insolvenční správce, státní zastupitelství má-li dlužník zaměstnance má právo se věřitelské schůze zúčastnit i odborová organizace s největším počtem členů.⁵⁹ V oznámení o svolání schůze věřitelů musí být uveden termín konání, místo a důvod pro který byla schůze svolána. Ve chůzi věřitelů může být projednáván pouze důvod pro který byla schůze svolána.⁶⁰

Je-li přihlášeno více jak 50. věřitelů je schůze věřitelů povinna ustanovit věřitelský výbor. Ten má 3 až 7 členů.⁶¹ Věřitelský výbor kontroluje a podporuje činnost insolvenčního správce, může nahlížet do dlužníkových písemností, je oprávněn podávat insolvenčnímu soudu návrhy na průběh řízení včetně ukládání sankcí dlužníkovi.⁶²

3.1.1 Insolvenční soud a jeho postup

Odporuje-li usnesení schůze věřitelů jejich společnému zájmu může je insolvenční soud zrušit. To ovšem neplatí při schůzi věřitelů, která projednává řešení dlužníkovy úpadku, řešení reorganizací a nebo způsobu oddlužení. Insolvenční soud může zrušit schůzi věřitelů pouze po jejím skončení na návrh insolvenčního správce a věřitele, který rozhodnutí schůze věřitelů odmítl.⁶³ Do insolvenčního řízení může vstoupit také státní zastupitelství to může podat proti rozhodnutí insolvenčního soudu odvolání jen v případě pokud tento opravný prostředek mají všichni účastníci řízení.⁶⁴ Další osobou, která může do insolvenčního řízení vstupovat je likvidátor dlužníka, ten vykonává rozhodnutí, která nepřešla na insolvenčního správce a komunikuje s insolvenčním správcem, pokud to nečiní dlužník.⁶⁵

Soudní vyrovnání, vyrozumění nebo jiné písemnosti insolvenčního soudu se doručují pouze vyvěšením na úřední desce insolvenčního soudu nebo uveřejněním v insolvenčním rejstříku pokud není stanoven jiný způsob. Doručení je pak chápán den, hodina a minuta zveřejnění v insolvenčním rejstříku.⁶⁶ Pokud má být dlužníkovi doručena písemnost do vlastních rukou a není soud doručí písemnost znovu vyhláškou.⁶⁷ Při insolvenčním řízení může nařídít také soud jednání. Učiní tak, ale

⁵⁹ srov. Zákon 182/2006 Sb., O úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů, Platný k. 1. 1. 2008., § 47.

⁶⁰ srov. tamtéž, § 48.

⁶¹ srov. tamtéž, § 56.

⁶² srov. tamtéž, § 58.

⁶³ srov. tamtéž, § 54.

⁶⁴ srov. tamtéž, § 69.

⁶⁵ srov. tamtéž, § 70.

⁶⁶ srov. tamtéž, § 71.

⁶⁷ srov. tamtéž, § 80.

pouze tehdy považuje-li to za nezbytné.⁶⁸ V insolvenčním řízení je soud povinen podat i jiné důkazy a provést i slyšení, která mu nebyla doporučena. Měl by při tom být brán zřetel na dlužníka a vždy by měl být vyslechnut. Pokud to není možné může se soudního stání účastnit také osoba dlužníkovi blízká.⁶⁹ Insolvenční soud vydává své rozhodnutí usnesením.⁷⁰ „Nestanoví-li tento zákon jinak, v záhlaví písemného vyhotovení usnesení vydaného v insolvenčním řízení se uvede označení insolvenčního soudu, jména a příjmení soudců, označení dlužníka a jeho zástupce, označení osoby, o jejímž podání se rozhoduje, a jejího zástupce a označení věci. Je-li to možné, uvede se v označení dlužníka též jeho datum narození nebo jeho identifikační číslo osoby.“⁷¹ Proti rozhodnutí, které insolvenční soud učinil není možné se odvolat.⁷² Pokud by se někdo přece jen odvolal, například proti rozhodnutí o úpadku rozhodne o tomto odvolání předseda soudu do 2 měsíců od podání odvolání. Další insolvenční řízení již není možné.⁷³ Samotné insolvenční řízení lze zahájit jen na návrh a nabývá platnosti až návrh dojde k příslušnému soudu.. Návrh musí podat sám dlužník, pokud hrozí úpadek (předlužení a osoba nemá čím splácet). A nebo pokud k němu již došlo i věřitelé a to vždy bez zbytečného odkladu.⁷⁴ Osoba, která v rozporu se zákonem nepodala insolvenční návrh ručí za škodu, kterou by věřiteli způsobila, výjimkou je pokud by prokázala, že i ve veškeré své snaze nemohla škodě zabránit.⁷⁵ K oznámení o zahájení insolvenčního řízení dochází 2. hodiny po podání insolvenčního návrhu na soud. O zahájení řízení vyrozumí soud neprodleně veškeré orgány veřejné i státní správy (úřad práce, místo kde je dlužník zaměstnán, orgán státního sociálního zabezpečení) a jiné.⁷⁶ Insolvenční soud může uložit navrhovateli, aby zaplatil náklady spojené s insolvenčním řízením, tyto náklady musí uhradit dlužník a mohou dosahovat až 50. tisíc korun, když je navrhovatelů více musí částku zaplatit společně a nesmí si jí rozdělit.⁷⁷

⁶⁸ srov. Zákon 182/2006 Sb., O úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů, Platný k. 1. 1. 2008, § 85.

⁶⁹ srov. tamtéž, § 86-87.

⁷⁰ srov. tamtéž, § 88.

⁷¹ tamtéž, § 88.

⁷² srov. tamtéž, § 91

⁷³ srov. tamtéž, § 93-96.

⁷⁴ srov. tamtéž, § 97-98.

⁷⁵ srov. tamtéž, § 99.

⁷⁶ srov. tamtéž, § 101-102.

⁷⁷ srov. tamtéž, § 108.

Dlužníkovi je během insolvenčního řízení zakázáno nakládat s majetkem, pokud by šlo o podstatné změny ve vlastnictví majetku.⁷⁸

3.1.2 Moratorium

O návrhu moratoria rozhodne soud na druhý den po dni, kdy návrh obdržel. Moratorium není možné vyhlásit pokud již došlo k vyhlášení insolvenčního řízení. Proti rozhodnutí jimž soud navrhne moratorium není odvolání přípustné, pouze v případě, že by moratorium odmítl sám dlužník. Moratorium může trvat nejdéle 4. měsíce celkem. Může trvat 3. měsíce a prodlouženo soudem může být na návrh dlužníka o 1. měsíc. Po dobu trvání moratoria nelze vydat rozhodnutí o úpadku, a za věřitele se považují již přihlášení věřitelé. Započtení vzájemných pohledávek a jejich řešení není během trvání moratoria možné.⁷⁹

Moratorium zaniká uplynutím doby trvání, souhlasem většiny věřitelů a také pokud se prokáže, že tím dlužník sledoval „nepodstivý záměr.“⁸⁰

⁷⁸ srov. Zákon 182/2006 Sb., O úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů, Platný k. 1. 1. 2008, § 111.

⁷⁹ srov. tamtéž, § 115-122.

⁸⁰ srov. tamtéž, § 124.

4. Služby určené lidem ohroženým zadlužením

V podstatě se dá bez jakékoliv nadsázky říci, že služby zaměřené na dluhové poradenství vykonávají především občanská sdružení (Občanské sdružení Strop ve Zlíně) nebo občanské poradny v jednotlivých krajských městech. Tyto poradny podle zákona o sociálních službách § 37 poskytují základní a odborné sociální poradenství. Sociální poradenství je základním druhem poradenství při poskytování všech druhů sociálních služeb. Základní poradenství poskytuje osobám informace nezbytné k řešení jejich nepříznivé sociální situace.

Na základní poradenství navazuje odborné sociální poradenství, které je poskytováno s ohledem na potřebu specifického druhu (okruhu) sociálně ohrožených osob. Je poskytováno v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách a jiných zařízeních. Jeho součástí je i poskytování kompenzačních pomůcek.⁸¹

Občanské poradny a občanská sdružení popřípadě jiné druhy poraden také poskytují dlužníkům trojí typy prevence: primární, sekundární a terciární.

Primární prevence se dá definovat jako určité jednání, většinou formou preventivních programů, zasahující takovou cílovou skupinu, u které se riziko ohrožení negativní sociální situací dá předpokládat, ale negativní důsledky rizik se ještě neprojeví. Jednoduše řečeno primární prevence je zaměřená v sociální oblasti na předcházení problémům, rizikům a rizikovým situacím.⁸² V pojetí Občanské poradny při Jihočeské rozvojové o.p.s. se v podstatě jedná o pořádání proti dluhových seminářů, které si kladou za cíl zvýšit povědomí populace o dluzích, a zkvalitnit tak finanční gramotnost obyvatelstva. Konkrétně proběhl 12. 12. 2011 v Občanské poradně již čtvrtý proti dluhový seminář s názvem „Společně proti dluhům,“ zaštitěný hejtmankou Mgr. Ivanou Stráskou.⁸³

Občanská poradna se zaměřuje i na odborné kurzy, školení, vzdělávací akce a lektorskou činnost.⁸⁴ Jinou aktivitou, kterou Občanská poradna předchází sociálnímu

⁸¹ srov. Zákon 108/2006 Sb., *O sociálních službách*, ve znění pozdějších předpisů, Platný k. 1. 1. 2007, § 37.

⁸² srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*, s. 274.

⁸³ srov. OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ O.P.S. *Občanská poradna*. Občanská poradna. [online]. [cit. dne 18.3.12]. Dostupný na www.obcanskeporadenstvi.cz/web/stranky/o-nas/aktuality.php.

⁸⁴ srov. OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ O.P.S. *Občanská poradna*. Občanská poradna. [online]. [cit. dne 18.3.12]. Dostupný na www.obcanskeporadenstvi.cz/web/stranky/skoleni-a-seminare.php.

vyločení, je projekt „Aktivně za prací,“ kde svým klientům pomáhá zvyšovat jejich šance na trhu práce, sepisováním životopisů, kontaktováním jednotlivých pracovních míst, o které mají klienti zájem, popřípadě informací či webovými stránkami, na které se mohou klienti obrátit v případě zájmu.⁸⁵

O sekundární prevenci pak mluvíme tehdy, když již k sociálnímu problému došlo, ale jeho působení na jedince či skupinu není ještě tak výrazné.⁸⁶ V případě výše zmiňované poradny se dá hovořit o základním a odborném sociálním poradenství, které jsem definoval již na počátku této kapitoly.

Základní sociální poradenství definuje Matoušek jako soubor informací, které pomohou klientovi zmírnit nebo vyřešit jeho obtížnou životní situaci. Důležitým faktem pro základní sociální poradenství by měla být co největší dostupnost. Toto poradenství by měl poskytovat nejlépe sociální pracovník. Klienta seznámí s organizacemi, na které se může obrátit ve své specifické sociální situaci. Pokud by například muž, který si vzal hypotéku a má dluhy, přišel do azylového domu v Českých Budějovicích pro radu, jak řešit své dluhy, bude seznámen s tím, že azylový dům tuto službu neposkytuje. Může ale využít služeb občanské poradny, která tuto službu v oblasti dluhového poradenství poskytuje.

Na základní sociální poradenství navazuje či se s ním i prolíná odborné sociální poradenství, které se již řídí specifiky a pravidly, které jsou v jednotlivých zařízeních. Práce s klienty se tak značně liší.

Jiné odborné poradenství poskytuje azylový dům a zcela jiné občanská poradna. Také mohou říci, že v odborném poradenství se může angažovat více profesí: sociální pracovníci, právníci, psychologové či lékaři. Například v Občanské poradně spolupracuje se sociálními pracovníky také právník.

Obecně se dá odborné poradenství rozdělit do několika typů. A to na podávání jednotlivých věcných informací, kdy potřebuje například klient poradit, jak vyplnit příslušný formulář. Dále se může jednat o poskytování rad, které by měly klienta vést ke zlepšení jeho sociální situace, ale také by neměly postrádat potřebný vhled do dané problematiky, kterou klient řeší. Může se také jednat o poradenství prostřednictvím učení určitým návykům, které klientovi pomohou jeho situaci zlepšit. Prostřednictvím

⁸⁵ srov. OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ O.P.S. Občanská poradna. Občanská poradna. [online]. [cit. dne 18.3.12]. Dostupný na www.obcanskeporadenstvi.cz/web/stranky/onas/aktuality.php.

⁸⁶ srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*, s. 275.

psychologického náhledu jde přímo o to pomoci lidem tak, aby si dokázali následně pomoci sami prostřednictvím přímé akce. Například konzultantka zavolá právníkovi. Vyvolané změnou systému, může jít o úpravu v právních předpisech.⁸⁷

Odborné poradenství samotné zahrnuje následující fáze:⁸⁸

1. Navázání vztahu s klientem. Sociální pracovník má být v této fázi úslušný, ohleduplný a adekvátně reagující na vzniklou situaci. Patří sem otázky typu: S čím Vám mohu pomoci? Adekvátně reagovat. Pokud klient pláče, podá mu kapesník.
2. Shromáždění informací o problému, jeho popis a hodnocení. Velmi důležitá fáze, protože podle sociální anamnézy⁸⁹ se shromážděných informací a jejich přesnosti se odvíjí jak cíle, tak následná práce s klientem. Patří zde otázky. Chcete mi ještě něco říci? Říkáte, že to či ono... pochopil jsem to správně?
3. Stanovení cílů, které vede k oslabení tíživosti situace klienta. Cíle by měly být stanovovány v posloupnosti podle toho, co klientovi dělá největší problém až po ten, který klient téměř neřeší či jej dokáže vyřešit i zcela sám. Mohou zde patřit otázky: „Souhlasíte se mnou, abychom například nejdříve řešili Vaše bydlení?“ Většinou cíle vyplynou za situace nebo si klient⁹⁰ řekne, co chce řešit sám.
4. Vlastní průběh řešení, smíření se se situací a okolnostmi, které nelze řešit.
5. Zhodnocení celé práce, jejích přínosů. Toho, jak se při práci cítil klient. Dotazy, co by ještě dále chtěl řešit? Co se opomnělo, v čem vidí pozitiva práce s ním, v čem by chtěl, aby se sociální pracovník zlepšil. Popřípadě domluva na další konzultaci, nebo rozloučení. Krátké nastínění toho, co se bude na další konzultaci řešit. Nemusí být, ale je vhodné.

Následuje terciérní prevence. Ta z pohledu sociální práce řeší již vzniklý a hodně zakořeněný problém, s kterým již má klient obtíže a nedokáže jej bez pomoci odborníků řešit. Můžeme zde zahrnout alternativní sankce a multisystemickou terapii.⁹¹

Co se týká sekundární a terciérní prevence a práce v rámci proti dluhového poradenství, je velmi těžké rozlišit, kdy se již jedná o terciérní prevenci a kdy jde ještě o sekundární. Z toho důvodu, že se finanční problémy klientů často kupí a prolínají. Co se týká

⁸⁷ srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*, s. 84-85.

⁸⁸ srov. tamtéž, s. 89.

⁸⁹ Informace, které si sociální pracovník shromáždí, aby mohl na daný problém adekvátně reagovat, specifická oblast sociální práce.

⁹⁰ Pojem užívaný v sociální práci, charakterizující jedince s kterým se pracuje.

⁹¹ srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*, s. 276.

poradenství v Občanské poradně při Jihočeské rozvojové, jako pomoci dlužníkům je velkou výhodou, že toto poradenství je bezplatné, na rozdíl od právního a je anonymní. Co se týká poradenství samotného, je zde zahrnuto nejprve zmapování výše dlužné částky a počet věřitelů. To je porovnáno s příjmem dlužníka. Následně je klient vyzván, aby doložil aktuální kopie u všech věřitelů. Další otázkou je, zda již věřitele kontaktoval a domluvil si u nich případný splátkový kalendář a výši splátek. Jeho úpadek může být řešen i osobním bankrotem a to v případě, že je během 5 let schopen splatit alespoň 30% celkové dlužné částky a má minimálně dva věřitele.⁹²

⁹²srov. OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ O.P.S. Občanská poradna. Občanská poradna. [online]. [cit. dne 20.3.12]. Dostupný na <http://www.obcanskeporadenstvi.cz/web/stranky/onas/poslani-a-principy.php>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5. Popis organizací poskytujících proti dluhové poradenství

Ve své praktické části se pokusím popsat jednotlivé organizace, které se zabývají dluhovým poradenstvím v Českých Budějovicích. Považuji to za důležité z důvodu dokonalejší orientace klientů v dluhovém poradenství a organizacích, zabývajících se touto problematikou. Následně bych se také rád zmínil o občanském sdružení Strop, které se zabývá dluhovou problematikou ve zlínském kraji, protože z tohoto kraje pocházím.

5.1 Občanská poradna při Jihočeské rozvojové o.p.s.

První organizací, na kterou se zaměřím, je Občanská poradna při Jihočeské rozvojové o.p.s. Občanská poradna při Jihočeské rozvojové se nezabývá pouze dluhovým poradenstvím, ale téměř veškerou problematikou. Zmiňuji ji zde, protože velkou část jejich klientů tvoří právě klienti s finančními problémy. Měl jsem to štěstí v této poradně absolvovat praxi. Dá se říci, že posláním poradny je pomoci řešit nebo vyřešit klientovu obtížnou životní situaci.

Cílová skupina této poradny je velmi rozmanitá. Jedná se o klienty, kteří se stali obětí šikany, domácího násilí, mají problémy s dědictvím, či jim hrozí exekuce nebo musí splácet dluhy, které mají u více věřitelů. Jedinou skupinou, kterou Občanská poradna nemůže řešit, jsou dluhy z podnikání nebo poradenství firmám.

Cílem poradny je:

- pomoci klientovi lépe se orientovat ve své situaci,
- napomoci klientovi, aby lépe znal svá práva a povinnosti,
- snaha, aby byl klient dobře informován o možnostech řešení,
- aby klient uměl správně pojmenovat a vyjádřit své potřeby a přání.⁹³

Principy Občanské poradny:⁹⁴

⁹³ srov. OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ O.P.S. *Občanská poradna*. Občanská poradna. [online]. [cit. dne 5.3.12]. Dostupný na www.obcanskeporadenstvi.cz/web/stranky/onas/poslani-a-principy.php

⁹⁴ srov. OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ O.P.S. *Občanská poradna*. Občanská poradna. [online]. [cit. dne 10.3.12]. Dostupný na www.obcanskeporadenstvi.cz/web/stranky/onas/poslani-a-principy.php

1. Bezplatnost,
2. nezávislost,
3. diskrétnost,
4. nestrannost,
5. soulad s principy občanských poraden,
6. individuální přístup ke klientovi a respektování jeho potřeb,
7. respektování klientova rozhodnutí,
8. spolupráce všech pracovníků,
9. podpora klienta v jeho nezávislosti a osobní odpovědnosti.

Občanská poradna při Jihočeské rozvojové o.p.s. spadá podle zákona o sociálních službách do odborného sociálního poradenství. To znamená, že vykonává a poskytuje odborné a specificky zaměřené informace, které u klienta vedou ke zlepšení jeho sociální situace. Odborné poradenství se dělí na tři druhy - informace je poskytována na základě požádání klienta, například na jaké organizace se může obrátit. Rada cílená pomoc klientovi s určitým problémem. Aktivní pomoc zahrnuje komplex rad či informací, co může klient udělat proto, aby se jeho stávající situace zlepšila.⁹⁵ A nyní se zmíním o samotném průběhu služby občanské poradny. V poradně existují dva typy klientů takzvaní zájemci o službu (klienti, kteří jsou v poradně poprvé) a objednaní klienti, kteří navštívili již poradnu vícekrát.

Klienti, kteří jsou takzvanými zájemci o službu, si musí do poradny zajít osobně a vyčkat zde. Je dobré přijít o hodinu dříve před začátkem konzultace z důvodu velké kapacity a zájmu klientů. Je to v podstatě jedna z mála poraden zabývajících se profesionálně a na úrovni oddlužováním, další se nachází v Jihlavě. Proto je pro klienta důležité, aby přišel co nejdříve a dostal kartičku s časem konzultace. Velmi často se mi totiž stávalo, že přišlo více klientů, než byla poradna schopna pojmout a ostatním klientům jsem se musel omluvit a museli přijít v jinou dobu i den. Poradna může za den odkonzultovat maximálně 8 klientů a to 4. zájemce o službu a 4. objednané klienty, kteří službu poradny již využili. Na každého klienta má konzultant vyhrazeno 45 minut času a 15. minut má na to, aby vyplnil záznamový arch o případu.

⁹⁵ srov. OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ O.P.S. *Občanská poradna*. Občanská poradna. [online]. [cit. dne 10.3.12]. Dostupný na www.obcanskeporadenstvi.cz/web/stranky/onas/poslani-a-principy.php

Pokud se zaměřím na klienty jako takové, většinou přicházejí již před začátkem otevírací doby občanské poradny. A čekají, až se poradna otevře. Zájemci o službu (to jsou klienti, kteří přicházejí poprvé), dostanou své kartičky s objednacími hodinami, na které se musí dostavit. A k tomu dostanou takzvané zelené desky. Tyto desky obsahují základní principy organizace a jejich dodržování. Zelené desky obsahují například to, že se jedná o bezplatnou a anonymní službu, klient je seznamován s průběhem služby, jak prostřednictvím zelených desek, tak následně poradcem při první konzultaci. Po této první konzultaci dostanou své osobní číslo (například 05) a tím se prokazují při další konzultaci a mohou se například telefonicky domluvit nebo omluvit ze schůzky. Na každého klienta má poradna 45 Minut, plus poradce má 15 minut na to, aby zapsal případ do záznamového archu, který si poradna o klientech vede. Obsahuje datum, o jakou službu se jedná – radu, aktivní pomoc, přesměrování na jinou službu. Klientovu anamnézu – s čím klient přichází, jaké jsou možnosti řešení klientova případu. Klienti jsou rozdělení do dvou skupin (zájemci o službu)⁹⁶ a klienti, kteří již mají své osobní číslo.

Samotná konzultace pak probíhá následovně. Přichází klient. Jsou mu dány zelené desky a poté čas, kdy má jít na konzultaci. Klient přichází konzultovat. Ještě jednou je seznámen s tím, že služba je bezplatná a anonymní. Co se týká specifik práce s dlužníky (těch je v poradně větší část) přichází zadlužený člověk. Jeho prvním úkolem je shromáždit pohledávky od všech věřitelů a jejich aktuální výši. Poté s klientem v dlužích pracuje následovně:

- Osoba nesmí podnikat!
- Každý z klientů musí dodat aktuální kopie smluv věřitelů s nejnovějším datem (měly by být všechny, aby mohla být zjištěna celková dlužná částka).
- manželé musí podat návrh na oddlužení každý zvlášť.
- Klient je dotázán, zda s věřiteli již komunikoval. Pokud ne, je vyzván, aby tak neprodleně učinil a stanovil si splátkový kalendář. Ten se stanovuje výpočtem. Kde klient dluží nejvíce, platí největší splátku, a kde nejméně, nejmenší.
- Klient může též vyhlásit osobní bankrot. Podmínkou osobního bankrotu je, aby měl minimálně dva věřitele. A byl schopen splatit do 5 let minimálně 30% z celkové dlužné částky.

⁹⁶ Poznámka –zájemce o službu, klient, který přichází do Občanské poradny poprvé.

Pokud klient nemá finanční prostředky, je vyzván k tomu, aby vyhledal lépe placenou práci nebo využíval více pracovních příležitostí.⁹⁷

5.1.1 Exekuční minimum Občanské poradny při Jihočeské rozvojové o.p.s

Pokud je člověk zadlužený, je zapotřebí plnit smluvní podmínky. V případě jakýchkoliv komplikací při platbě pohledávky/vek (dluhů) je nezbytné kontaktovat věřitele. V době, kdy je pohledávka pravidelně hrazena, je šance na domluvu nejvyšší. Jakmile jste placení pozastavili, nebo ukončili úplně, můžete očekávat od věřitele kroky, které povedou k vymáhání dlužné částky.

Pokud Vám exekutor zaslal výzvu k uhrazení dluhu, vybízí Vás tím, abyste pohledávku uhradili, a vymáhaná pohledávka je nižší o odměnu exekutora. V této fázi je doporučeno s exekutorem jednat o splátkovém kalendáři, závisí ovšem pouze na něm, jestli jej povolí nebo nikoliv. Pokud dlužník opět nereaguje na výzvu, exekutor (věřitel) sám přistoupí k vymáhání dluhu.

Existují dva druhy exekuce:

1. Exekuce ukládající zaplacení peněžité částky – srážkami ze mzdy či jiných příjmů, prodejem movitého a nemovitého majetku, prodejem podniku, zřízením exekučního zástavního práva na nemovitostech.
2. Exekuce ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky – vyklizením, provedením práce a výkonu, odebráním věci, rozdělením společné věci.

Jaký majetek lze zabavit – pracovní výdělek, dávky státní sociální podpory, příspěvek v těhotenství a mateřství, důchody, stipendia, úrazový příspěvek, úrazové vyrovnání, podporu při ošetřování člena rodiny.

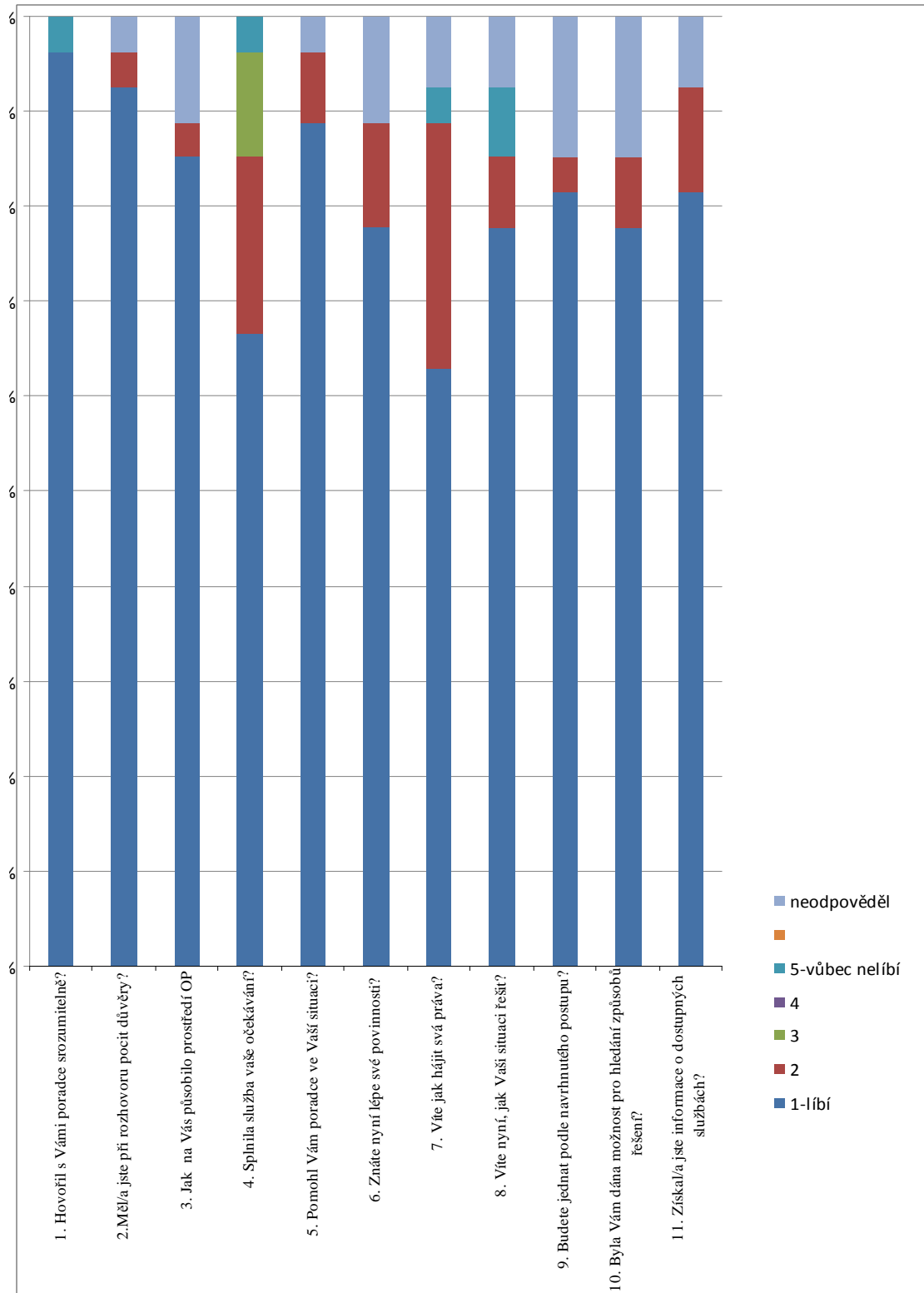
Nelze zabavit – mimořádné dávky státní sociální podpory (porodné, pohřebné, mimořádnou okamžitou pomoc), dávky hmotné nouze – životní a existenční minimum, příspěvek na bydlení, příspěvek na péči, částku, které se říká základní nezabavitelná částka – ta nemůže být člověku odebrána v případě jeho pobytu v zařízení sociální péče, pokud by si touto částkou potřeboval péči hradit.

Občanská poradna při Jihočeské rozvojové vykonává svou práci dobře a svědomitě a její pracovníci jsou opravdu profesionály. Abych doložil tuto skutečnost, předkládám

⁹⁷ srov. ČASTULÍKOVÁ, M. Přednáška. 26.10. 2011.

hodnocení výzkumu spokojenosti s Občanskou poradnou ze strany klientů. O spokojenosti klientů s Občanskou poradnou hovoří následující graf.

Graf č. 1 Vyhodnocení dotazníku spokojenosti s Občanskou poradnou při Jihočeské rozvojové o.p.s

Zdroj: Dotazníkové šetření spokojenosti klientů s Občanskou poradnou při Jihočeské rozvojové o.p.s

5.2 Občanské sdružení Strop

Občanské sdružení Strop poskytuje poradenství v protidluhové problematice na Zlínsku a okolí. Občanské sdružení nabízí bezplatné, nestranné, diskrétní a nezávislé poradenství v oblastech sociálního zabezpečení, pracovněprávních vztahů, bydlení, rodinných vztahů apod. dále pomoc při sepsání návrhů a podání na soud, orientaci v možnostech řešení problému. Občanské sdružení provází klienta po celou dobu řešení problému. Strop přijme každého klienta, snaží se mu pomáhat v obtížné životní situaci, při hledání zaměstnání, v hmotné nouzi.⁹⁸

Občanské sdružení Strop se zabývá:

- majetkoprávními vztahy,
- bydlením,
- ochranou spotřebitele,
- poradenstvím v oblasti rodiny a mezilidských vztahů,
- poradenstvím v oblasti sociálního zabezpečení a sociálních dávek,
- pracovně-právními vztahy.⁹⁹

Občanské sdružení se NEZABÝVÁ:

- daňovým poradenstvím,
- obchodním právem,
- trestním právem.¹⁰⁰

Občanské sdružení STROP poskytuje své poradenství bezplatně a diskrétně. Má ovšem právo ohlásit trestný čin klienta policii, odmítnout pomoc klientovi, který je pod vlivem alkoholu nebo omamných látek. Dále odmítnout klienta, nebo požádat o ukončení služby, pokud reaguje agresivně nebo se chová diskriminačně.¹⁰¹ Při

⁹⁸ srov. OBČANSKÉ SDRUŽENÍ STROP. *Co nabízíme*. [online]. [cit. dne 9. 3. 12] Dostupný na [www. http://www.strop-zlin.cz/](http://www.strop-zlin.cz/)

⁹⁹ srov. OBČANSKÉ SDRUŽENÍ STROP. *Co nabízíme*. [online]. [cit. dne 9. 3. 12] Dostupný na [www. http://www.strop-zlin.cz/](http://www.strop-zlin.cz/)

¹⁰⁰ srov. OBČANSKÉ SDRUŽENÍ STROP. *Co nabízíme*. [online]. [cit. dne 9. 3. 12] Dostupný na [www. http://www.strop-zlin.cz/](http://www.strop-zlin.cz/)

¹⁰¹ srov. OBČANSKÉ SDRUŽENÍ STROP. *Provozní řád*. [online]. [cit. dne 9. 3. 12] Dostupný na [www. http://www.strop-zlin.cz/](http://www.strop-zlin.cz/)

konzultaci musí být přítomen vedoucí, nebo zástupce vedoucího. Při neobjednání se trvá konzultace 30 minut, pro objednané maximálně 50 minut. Klienti si mohou na službu stěžovat na op@strop-zlin.cz.¹⁰²

5.3 Rady při oddlužování

Desatero pro dlužníky:¹⁰³

1. Měl bych komunikovat s věřiteli. Pokud mě navštíví osobně, chci, aby se prokázali služebním průkazem.
2. Dále si už na nic nepůjčuji!
3. Nevyhledávám společnosti, které slibují oddlužení. Je možné, že klienta připraví i o poslední majetek, který ještě má.
4. Nepodepisuji směnky a rozhodčí doložky.
5. Zvláště pokud nevím, kolik jsem splatil, nepodepisuji uznání dluhu.
6. Aby mi nehrozilo fixní doručení, vyzvedávám si korespondenci.
7. Reaguji na písemnosti v uvedených termínech.
8. Snažím se splácet alespoň něco, tím dávám najevo snahu splácet.
9. Exekutor přijde až v okamžiku, kdy hrozí soud, nenechám se výzvami zdeptat.
10. Po vymahačích a exekutorech vyžadují písemnou formu korespondence.

Co mám dělat jako manžel dlužníka, u něhož probíhá insolvenční řízení?

Majetek, který je v insolvenční, může být veden proti druhému z manželů. Pokud je majetek manželů a jeho vypořádání řešeno konkurzem, zaniká společné jmění manželů a tento majetek musí být vypořádán. Je-li úpadek dlužníka řešen oddlužením, k zániku

¹⁰²srov. OBČANSKÉ SDRUŽENÍ STROP. *Provozní řád*. [online]. [cit. dne 9. 3. 12] Dostupný na www.strop-zlin.cz/

¹⁰³srov. EKLUB. *Rady pro dlužníky*. [online]. [cit. dne 11. 3. 12] Dostupný na [www.eklub.webnode.cz/pravni-poradna/rady-pro-dluzniky/](http://eklub.webnode.cz/pravni-poradna/rady-pro-dluzniky/)

společného jmění manželů nedochází! V případě oddlužení formou splátkového kalendáře není majetek dlužníka a manžela nijak dotčen a splácení připadá na dlužníka. V případě oddlužení formou zpeněžení spadá dlužný majetek do společného jmění manželů a manželé jej uspokojují společně, druhý z manželů k tomu podepisuje prohlášení souhlasu. Majetek se pak rozdělí mezi věřitele.

Pokud insolvenční správce dojde k závěru, že pohledávky jsou vyšší než společné jmění manželů, může upustit od uspokojování pohledávky společným jměním manželů a přistoupit k tomu, že majetek rozprodá v konkurzním řízení. Jestliže druhý z manželů s tímto vypořádáním nesouhlasí, může zažádat insolventního správce o změnu majetkového vypořádání.¹⁰⁴

Co mám dělat jako ručitel (spoludlužník) dlužníka v úpadku?

Věřitel, který má pohledávku zajištěnou ručením, je povinen přihlásit tuto pohledávku do insolvenčního řízení na majetek dlužníka a očekávat plnění ze strany dlužníka. Ale je také oprávněn uspokojení této pohledávky vymáhat po ručiteli. A poté co bude mít v ruce vykonatelné soudní právo vymáhat pohledávku po ručiteli výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Na tuto situaci pamatuje § 183 insolvenčního zákona, který říká, že v případě, že by musel ručitel platit pohledávku za dlužníka může si dát do přihlášky podmíněnou pohledávku, podmíněnou proto, že jí ještě neplatil za dlužníka. Možnost podat podmíněnou pohledávku má ručitel pouze tehdy, jestli se do insolvenčního rejstříku nepřihlásil věřitel se svou pohledávkou.¹⁰⁵

Co mám dělat jako nájemce, kterému dal insolvenční správce výpověď z nájmu?

Pokud byla smlouva sjednána na dobu určitou, má insolvenční správce nárok na to dát nájemníkovi i podnájemníkovi výpověď z nájmu a to ve lhůtě stanovené zákonem. Tato lhůta nesmí být delší než 3 měsíce. To ovšem neplatí u nájmu bytu, zde musí insolvenční správce postupovat podle občanského zákoníku. Pokud by byla smlouva uzavřena dlužníkem jako pronajímatelem bytu a dlužník by byl rozhodnutím insolventního správce dotčen a měl by pocit, že utrpěl značnou škodu, může zažádat do

¹⁰⁴ srov. MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*, s. 234-235.

¹⁰⁵ srov. tamtéž, s. 227.

15 dnů od doručení zprávy insolvenčního soudu o zrušení výpovědi z nájmu, ten je mu povinen vyhovět, jestliže je zajištěno, že pronajímatel předmět za danou cenu koupí.¹⁰⁶

¹⁰⁶ srov. MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro ne právníky*, s. 232-233.

Závěr

K psaní práce o dluhové problematice mě přiměla myšlenka a pocit, že je tato problematika v sociální práci stále málo prozkoumaná. Snažil jsem se do ní více proniknout. A také pokud možno tímto způsobem zvýšit informovanost občanů o dluhové problematice. V neposlední řadě hrála roli také má osobní zainteresovanost v problému oddlužování.

Má práce byla zaměřena na možnosti oddlužení fyzických osob a organizace, tedy především v sociální práci, které se touto problematikou zabývají. Nejprve jsem již na počátku práce vymezil základní pojmy, které jsem do textu vložil pro snadnější orientaci.

Druhou kapitolu jsem věnoval možnostem oddlužení a to především u fyzických osob. Řešení a způsobů je několik. Podle mne asi nejideálnější je zpeněžení majetku a tím celkové oddlužení fyzické osoby i podnikatele.

Dalším neméně efektivním způsobem je vyhlášení moratoria, dá se říci umoření dluhu. O to, je možno žádat před podáním insolvenčního návrhu. Fyzická osoba tak získá tříměsíční lhůtu, která může být ze zákona prodloužena ještě o měsíc, aby své pohledávky splatila.

Další možností je také konsolidační úvěr, který usnadňuje fyzické osobě, která si vzala úvěr u banky pohledávky tím, že sjednotí více úvěrů do jednoho úvěru. Tím se sice nijak nesníží pohledávka, ale usnadní se tím kontrola celkové splácené částky a sníží počet osob, které by dlužník musel kontaktovat.

Jinou možností, kterou může fyzická osoba zvolit je oddlužení formou splátkového kalendáře. Zde je důležité, aby osoba znala kontakty na své věřitele a mohla během 5 let splatit alespoň 30% celkové částky, pokud se s věřiteli nedohodla jinak. Tato možnost je finančně méně náročná než již zmiňované moratorium nebo zpeněžení majetku, kde dlužník musí mít větší finanční prostředky. Zde je důležité, aby měl dlužník pokud možno stálé zaměstnání a tím stálý příjem a rozvrhl si splátky formou splátkového kalendáře tak, aby splácel osobě, u které má největší dlužnou částku - největší množství peněz a osobě, u které má nejmenší - nejméně. Podstatné také je, aby pokud dlužník, když ztratí práci, okamžitě kontaktoval své věřitele a žádal o snížení, popřípadě pozastavení splátek. Tím se vyhne úrokům. Výhodou také je, že dlužník nemusí platit částky spojené s insolvenčním řízením a insolvenčním správcem. Tuto metodu

používají většinou poradny, zabývající se oddlužováním. Podle mě z toho důvodu, že metoda není tak náročná a je pro dlužníka poměrně pochopitelná a přístupná jeho možnostem. Pro mě je to nejpřístupnější metoda, jak dosáhnout oddlužení, pokud dlužník nemá větší finanční prostředky.

Další možností je insolventní řízení, to je vyhlášení úpadku dlužníka, které spočívá v tom, že dlužník podá sám, pokud chce, návrh na oddlužení. Takzvaný insolvenční návrh. Tím se zavazuje, že věřitelům během 5 let splatí opět alespoň 30%. Oddlužení tak nabývá platnosti po jeho uveřejnění v insolvenčním rejstříku. Opět je zde důležité, při jakékoli změně zaměstnání, kontaktovat věřitele a také insolvenčního správce. Na rozdíl od splátkového kalendáře, jsou zde ještě ovšem započteny platby spojené s insolvenčním správcem a insolvenčním řízením, které mohou činit opakovaně až 50 tisíc korun.

Jinou možností, která již není určena pro fyzické osoby je oddlužení konkurzem a reorganizací. Touto formou mohou být oddluženi podnikatelé a firmy.

Při oddlužení konkurzem dochází v podstatě ke zpeněžení majetku a uspokojení pohledávek věřitelů. Pro osobu samostatně výdělečně činnou je zde legislativa docela nepříznivá v tom, že během 3 let po konkurzu nesmí podnikat, protože nemá dostatečný majetek, pokud by se znovu stal dlužníkem. "

Podání návrhu na reorganizaci je přípustné pouze u některých podnikatelů. Při návrhu na reorganizaci musí být splněna alespoň jedna ze dvou podmínek. Podnikatel musí mít před reorganizací obrat alespoň 100 milionů korun nebo zaměstnávat alespoň 100 zaměstnanců. Tím jsem naplnil svůj cíl vymezení možností oddlužení.

Po této kapitole jsem věnoval kapitole legislativě zaměřené na oddlužování tedy insolvenčnímu zákonu, který řeší úpadek dlužníka a jeho oddlužení. Z pohledu legislativy to znamená, co a jak oznamuje a vykonává insolvenční soud.

Třetí kapitolu jsem zaměřil na služby určené dlužníkům z pohledu Občanské poradny, které jsem rozdělil na primární, sekundární a terciární.

Dalším cílem, na který jsem se zaměřil, jsou organizace zabývající se v sociální práci oddlužováním. Ve snaze více do problematiky proniknout jsem absolvoval praxi v Občanské poradně při Jihočeské rozvojové o.p.s., která poskytuje osobám v dluzích poradenství a odbornou pomoc. Je jedinou svého druhu v okolí Českobudějovicka, další je až v Jihlavě. Mohu říci, že zde poradci vykonávají odbornou a kvalifikovanou práci. Především poradenství je bezplatné a anonymní. Klient tak ušetří daleko více, než

kdyby si nechal proradit například od právníka. Navíc poskytují jednou měsíčně právní pomoc a vše konzultují s právníkem, poskytují také projekt aktivně za prací, který vede klienty ke snaze hledat si zaměstnání. V praktické části jsem se také zmínil o Občanském sdružení Strop, protože pocházím ze Zlínska.

Na úplný závěr chci říci, že v oddlužování je vždy důležitá komunikace, ať už s věřiteli, tak s jinými osobami, aby takto dlužník předešel navyšování pohledávek. Přeji všem, aby se nikdy do obdobné situace nedostali.

Seznam literatury

1. HANOUSKOVÁ, M. KOUBOUVÁ, Š; NĚMEČEK, L. *Praktický průvodce návrhem na oddlužení*. 1. vyd. České Budějovice: Občanská poradna při Jihočeské rozvojové o.p.s, 2010. ISBN 978-80-254-8509-5.
2. HUBÁLEK, M. KŘÍSTEK, A; ZAMBOJ, L. *Manuál pro sociální pracovníky v oblasti insolvence*. 1. vyd. Praha: poradna pro občanství, 2011. ISBN 978-80-254-9535- 3.
3. MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*. 2. vyd. Praha: LINDE a.s., 2011. ISBN 978-80-7201-862-8.
4. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál s.r.o, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
5. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vyd. Praha: Portál s.r.o, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
6. OBČANSKÁ PORADNA, JIŽNÍ MĚSTO, O..S. *Spotřebitelské úvěry a neschopnost splácet dluhy: Vybrané otázky*. 1. vyd. Praha: 2006.

legislativní normy:

1. Zákon 108/2006 Sb., *O sociálních službách*, ve znění pozdějších předpisů, Platný k. 1. 1. 2007.
2. Zákon 182/2006 Sb. *O úpadku a způsobech jeho řešení*, ve znění pozdějších předpisů, Platný k 1. 1. 2008.

internetové zdroje:

1. EKLUB. *Rady pro dlužníky*. [online]. [cit. dne 11. 3. 12] Dostupný na [www. http://eklub.webnode.cz/pravni-poradna/rady-pro-dluzniky/](http://eklub.webnode.cz/pravni-poradna/rady-pro-dluzniky/).
2. INSOLVENČNÍ ZÁKON. *Moratorium*. Občanská poradna. Občanská poradna. [online]. [cit. dne 28.3.12]. Dostupný na [www. http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/dluznik/moratorium.html](http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/dluznik/moratorium.html).
3. NAŠE PENÍZE.CZ. *Uznání závazku a splátkový kalendář – vzor*. [online]. [cit. dne 18.3.12]. Dostupný na [www. www.nasepenize.cz/uznani-zavazku-a-splatkovy-kalendar-vzor-6727](http://www.nasepenize.cz/uznani-zavazku-a-splatkovy-kalendar-vzor-6727).
4. OBČANSKÉ SDRUŽENÍ STROP. *Provozní řád*. [online]. [cit. dne 9. 3. 12] Dostupný na [www. http://www.strop-zlin.cz/](http://www.strop-zlin.cz/).

5. OBČANSKÉ SDRUŽENÍ STROP. *Co nabízíme*. [online]. [cit. dne 9. 3. 12] Dostupný na [www. http://www.strop-zlin.cz/](http://www.strop-zlin.cz/).
6. OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ O.P.S. *Občanská poradna*. Občanská poradna. [online]. [cit. dne 5.3.12]. Dostupný na www.obcanskeporadenstvi.cz/web/stranky/o-nas/poslani-a-principy.php.
7. OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ O.P.S. *Občanská poradna*. Občanská poradna. [online]. [cit. dne 18.3.12]. Dostupný na www.obcanskeporadenstvi.cz/web/stranky/o-nas/aktuality.php.
8. OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ O.P.S. *Občanská poradna*. Občanská poradna. [online]. [cit. dne 18.3.12]. Dostupný na www.obcanskeporadenstvi.cz/web/stranky/o-nas/aktuality.php.

Jiné zdroje:

1. ČASTULÍKOVÁ, M. Přednáška. 26.10. 2011.

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Kontaktní adresa na Občanskou poradnu při Jihočeské rozvojové o.p.s.

Příloha č. 2: Vzor návrhu na splátkový kalendář

Kontakt na Občanskou poradnu při Jihočeské rozvojové o.p.s

Riegrova 1756/51 -3. patro

370 01 České Budějovice

email: poradna@jr-spolecnost.cz

mobil: 606 720 095

Tel: 387 222 838

Konzultační hodiny Občanské poradny při Jihočeské rozvojové o.p.s:

Pondělí: 9-13h objednaní klienti 14-18h klienti, kteří přichází poprvé (zájemci o službu)

Úterý: 8-12h aktivně za prací 13-17h aktivně za prací

Středa: 8:30-12:30h zájemci o službu 13-17h objednaní klienti

Čtvrtek: 8-12h zájemci o službu 13-17h objednaní klienti

Pátek: jednou měsíčně právní poradna

Věřitel: *jméno*
adresa
rodné číslo

(dále jen „**věřitel**“)

a

Dlužník: *jméno*
adresa
rodné číslo

(dále jen „**dlužník**“)

Uzavřeli dle § 407 obchodního zákoníku tuto

Dohodu o uznání závazku a splátkový kalendář

Dlužník dluží věřiteli k dnešnímu dni celkovou částku,- Kč poskytnutou jako (např. *půjčku do podnikání*)

Věřitel prohlašuje, že nebude po dlužníkovi požadovat žádný úrok, bude-li dodržen níže uvedený splátkový kalendář. Nebudou-li ovšem jeho podmínky dodrženy, vyhrazuje si věřitel právo na jednostranné přezkoumání tohoto svého rozhodnutí, s čímž dlužník souhlasí. Dlužník s vyšší dlužné částky vůči věřiteli dále souhlasí co do důvodu i výše, což svým podpisem pod touto dohodou a splátkovým kalendářem potvrzuje.

Splátkový kalendář

Dlužník se zavazuje uhradit věřiteli svůj závazek ve výši,- Kč v následujících splátkách:

- 1 - dne,- Kč
- 2 - dne,- Kč
- 3 - dne,- Kč
- 4 - dne,- Kč

Splátky závazku budou poukazovány na účet vedený u, č. ú. / nebo proti podpisu v hotovosti na viděnou.

Datum a místo:

věřitel

dlužník

Abstrakt

HANNIG, L. Organizace systému finančního poradenství proti dluhové pasti. České Budějovice 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra Praktické teologie. Vedoucí práce Ing. Jaroslav Šetek Ph.D.

Klíčová slova: oddlužení, dlužník, insolvenční správce, insolvenční soud, úpadek, věřitel, splátkový kalendář.

Práce je především zaměřená na způsoby řešení oddlužení u fyzických osob a výčtu organizací na které se tyto osoby mohou obrátit (jedná se většinou o občanské poradny). Na počátku práce se nachází vymezení základních pojmů, proto aby se čtenář následně lépe orientoval v textu. Na vymezení pojmů navazují zákony zaměřené na dluhové poradenství. Po zákonech se chci zaměřit na služby na příkladu Občanské poradny v Českých Budějovicích. A mimo jiné také primární, sekundární a terciární prevenci v rámci Občanské poradny a jejího poradenství.. Následují způsoby a postup oddlužení. Lehce nastíním. U fyzické osoby pomocí prodeje vlastnického majetku, návrhu na oddlužení nebo splátkovým kalendářem věřitelům. Dále pak u podnikatelů konkurzem či reorganizací firmy. Následuje kapitola zaměřená na popis organizací zabývajících se dluhovým poradenstvím.

Abstract

HANNIG, L. Organization of Financial Consultancy System against Debt Trap. České Budějovice 2012. Bachelor Thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Practical Theology. Supervisor Ing. Jaroslav Šetek Ph.D.

Key words: debt repayment, debtor, insolvency administrator, insolvency court, bankruptcy, creditor, payment schedule.

The thesis mainly deals with the ways how to solve debt repayment in natural persons, and brings the list of institutions (mostly civic consulting centre) which could help them.

Firstly, the thesis defines the basic terms for better reader's orientation in the text. The terminology is then completed with legislation concerning debt consultancy. Then the thesis focuses on the services of the Civic Consulting Centre in České Budějovice as well as the primary, secondary and tertiary prevention this centre offers. Furthermore, the work suggests the ways and methods of debt repayment. Briefly said, in natural person it is selling property, a debt repayment proposal or a payment schedule for a creditor. In entrepreneurs it is a bankruptcy or firm reorganization. The final chapter lists organizations offering debt consultancy.